Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
GERARD HOGAN
esitatud 8. oktoobril 2020[1]

Kohtuasi C-440/19 P

Pometon SpA
versus

Euroopa Komisjon

Apellatsioonkaebus – Keelatud kokkulepped – Terasabrasiivide Euroopa turg – Osalemine kahe- ja mitmepoolsetes kontaktides eesmärgiga kooskõlastada hindu Euroopa Majanduspiirkonnas (EMP) – Kronoloogiliselt nihkes „hübriidmenetlus“ – Euroopa Liidu põhiõiguste harta – Artikkel 41 – Komisjoni erapooletuse põhimõte – Artikkel 48 – Süütuse presumptsioon – Põhjendamiskohustus – Üks ja vältav rikkumine – Võrdne kohtlemine – Täielik pädevus

I. Sissejuhatus

1. Pometon SpA (edaspidi „Pometon“ või „apellant“) palub oma apellatsioonkaebuses tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 28. märtsi 2019. aasta kohtuotsuse Pometon *vs.* komisjon (T-433/16, EU:T:2019:201; edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“). Selle kohtuotsusega tühistas Üldkohus komisjoni 25. mai 2016. aasta otsuse C(2016) 3121 final ELTL artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum AT.39792 – Terasabrasiivid) (edaspidi „vaidlusalune otsus“) artikli 2 ning kinnitas Pometonile määratud trahvi summaks 3 873 375 eurot. Teise võimalusena palub Pometon Üldkohtul määratud trahvi vähendada.

2. Kuigi ma teen ettepaneku keskenduda oma analüüsis käesolevas ettepanekus apellatsioonkaebuse esimesele ja neljandale väitele (koos kahe õigusküsimusega, mille apellant nende väidete põhjendamiseks esitas), pean tulenevalt vastusest, mille ma esimesele väitele annan, analüüsima seoses esimese väitega ka apellatsioonkaebuse teist ja kolmandat väidet. Viimati nimetatu puudutab komisjoni erapooletuse kohustuse ulatust nn hübriidmenetluse konkreetses kontekstis. Neljas väide käsitleb omakorda võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamist seda liiki menetluse raames trahvi arvutamisel.

3. „Hübriidmenetlus“ on menetlus, mille puhul komisjon viib paralleelselt läbi komisjoni 7. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 773/2004, mis käsitleb [ELTL] artiklite [101] ja [102] kohaste menetluste teostamist komisjonis (ELT 2004, L 123, lk 18; ELT eriväljaanne 08/03, lk 81), muudetud komisjoni 30. juuni 2008. aasta määrusega (EÜ) nr 622/2008 seoses kokkuleppemenetluste teostamisega kartellide puhul,[2] artikli 10a kohase kokkuleppemenetluse ja nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 [ELTL] artiklites [101] ja [102] sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta[3]

1 Algkeel: inglise.

2 ELT 2008, L 171, lk 3.

3 EÜT 2003, L 1, lk 1.

artikli 7 kohase tavapärase haldusmenetluse. Kuigi selle menetluse tulemusel on juba tehtud komisjoni otsuseid, mille õiguspärasust on vaidlustatud Üldkohtus (ning samuti apellatsioonimenetlustes),[4] on see esimene kord, kui Euroopa Kohus peab tegelikult käsitlema mõningaid konkreetseid küsimusi seoses selle „hübriidmenetlusega".

II. Õiguslik raamistik

A. Määrus nr 1/2003

4. Määruse nr 1/2003 artikli 7 lõige 1 sätestab:

„Kui komisjon kaebuse põhjal või omal algatusel leiab, et [ELTL] artikleid [101] ja [102] rikutakse, võib ta otsusega nõuda asjaomastelt ettevõtjatelt või ettevõtjate ühendustelt sellise rikkumise lõpetamist. Ta võib võtta nende suhtes tegevusega seotud või struktuurilisi parandusmeetmeid, mis on toimepandud rikkumisega proportsionaalsed ja vajalikud rikkumise tegelikuks lõpetamiseks. […]"

5. Nimetatud määruse artikli 23 lõiked 2 ja 3 on sõnastatud järgmiselt:

„2. Komisjon võib oma otsusega määrata ettevõtjatele ja ettevõtjate ühendustele trahve, kui need tahtlikult või ettevaatamatuse tõttu:

a) rikuvad [ELTL] artikleid [101] ja [102]

[…]

Ühegi rikkumises osalenud ettevõtja ja ettevõtjate ühenduse puhul ei tohi trahv ületada 10% selle eelmise majandusaasta kogukäibes.

[…]

3. Trahvisumma määramisel võetakse arvesse nii rikkumise raskust kui ka kestust."

B. Määrus nr 773/2004

6. Määruse nr 773/2004 artikkel 10a „Kokkuleppemenetlus kartellide puhul" sätestab:

„1. Pärast menetluse algatamist vastavalt määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 11 lõikele 6 võib komisjon kehtestada pooltele tähtaja, mille jooksul võivad pooled kirjalikult teatada, kas nad on valmis osalema kokkuleppe sõlmimise arutelus, selleks et neil oleks hiljem võimalik esitada nõusolek kokkuleppe sõlmimiseks. Komisjon ei ole kohustatud võtma arvesse selle tähtaja möödumisel saabunud vastuseid.

[…]

2. Komisjon võib teavitada kokkuleppemenetluses osalevaid pooli:

a) vastuväidetest, mida komisjon kavatseb poolte kohta esitada;

4 Siin mõeldakse Üldkohtu 20. mai 2015. aasta kohtuotsust Timab Industries ja CFPR *vs.* komisjon (T-456/10, EU:T:2015:296) (apellatsioonimenetluses 12. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Timab Industries ja CFPR *vs.* komisjon, C-411/15 P, EU:C:2017:11) ja 10. novembri 2017. aasta kohtuotsust Icap jt *vs.* komisjon (T-180/15, EU:T:2017:795) (apellatsioonimenetluses 10. juuli 2019. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Icap Management Services ja Icap New Zealand, C-39/18 P, EU:C:2019:584).

b) tõenditest, mida on kasutatud kavandatavate vastuväidete kindlaksmääramiseks;

c) kättesaadavate dokumentide mittekonfidentsiaalsetest versioonidest, mis on selleks ajaks kantud toimikusse, et pool saaks võtta seisukoha ajavahemiku või muude kartelliga seotud asjaolude kohta, kui poole taotlus on põhjendatud, ning

d) võimalike trahvide ulatusest.

[…]

Kui kokkuleppe sõlmimiseks peetav arutelu edeneb, võib komisjon kehtestada tähtaja, mille jooksul pooled võivad ühineda kokkuleppemenetlusega, esitades kokkuleppemenetluse ettepaneku, mis kajastab kokkuleppemenetluse arutelu tulemusi ning võtab arvesse nende osalemist [ELTL artikli 101] tingimuste rikkumises ja nende vastutust selle eest. […]

[…]

3. Kui pooltele esitatud vastuväited arvestavad kokkuleppe sõlmimise nõusoleku sisu, siis kinnitavad pooled komisjoni kehtestatud tähtaja jooksul vastuväidetele esitatud kirjaliku vastusega, et neile adresseeritud vastuväited arvestavad nende kokkuleppe sõlmimise nõusoleku sisu. Seejärel võib komisjon pärast määruse [nr 1/2003] artikli 14 alusel loodud konkurentsi piiravat tegevust ja turgu valitsevat seisundit käsitleva nõuandekomiteega konsulteerimist alustada määruse [nr 1/2003] artiklitele 7 ja 23 vastava otsuse vastuvõtmist.

4. Komisjon võib menetluse käigus otsustada konkreetsel juhul või seoses ühe või mitme poolega kokkuleppe sõlmimise arutelu katkestada, kui ta on seisukohal, et menetluse tulemuste saavutamine on ebatõenäoline.“

C. Kokkuleppemenetluse teatis

7. Määruse nr 773/2004 rakendamise kord on sätestatud komisjoni 2. juuli 2008. aasta teatises, mis käsitleb kokkuleppemenetluse läbiviimist kartellidega seotud otsuste puhul, mis on võetud vastu vastavalt nõukogu määruse nr 1/2003 artiklitele 7 ja 23 (edaspidi „kokkuleppemenetluse teatis“)[5].

8. Kokkuleppemenetluse teatise punktis 32 märgitakse, et „[k]ui komisjon otsustab poolele käesoleva teatise raames sõlmitud kokkuleppe kompenseerida, vähendab ta 10% võrra trahvisummat, mis on määratud pärast 10% määra kohaldamist vastavalt suunistele määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta [(ELT 2006, C 210, lk 2; edaspidi „2006. aasta suunised“)]. […]“.

D. 2006. aasta suunised

9. 2006. aasta suunistes määratakse kindlaks metoodika, mida komisjon kasutab ettevõtjatele ja ettevõtjate ühendustele määratava trahvi kindlaksmääramiseks, kui nad tahtlikult või ettevaatamatuse tõttu rikuvad ELTL artikli 101 või 102 sätteid.

10. 2006. aasta suuniste punktis 37 täpsustatakse, et „[k]uigi käesolevates suunistes kirjeldatakse trahvide määramise üldmeetodit, võib konkreetse juhtumi eripäradest või teataval tasemel hoiatava mõju tagamisest tingituna olla õigustatud nimetatud meetodist või punktis 21 sätestatud piiridest loobumine.“

5 ELT 2008, C 167, lk 1.

III. Vaidluse taust ja vaidlusalune otsus

11. Vaidluse taust ja vaidlusaluse otsuse põhielemendid on esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 1–21. Need võib kokku võtta järgmiselt.

12. Pometon on Itaalia äriühing, mis on spetsialiseerunud metallitöötlusele. Ta tegutses terasabrasiivide turul kuni 16. maini 2007, mil ta müüs oma terasabrasiivide ettevõtte ühele konkurentidest, Prantsuse äriühingule Winoa SA. Nimetatud kuupäeval anti Pometoni eespool nimetatud ettevõte faktiliselt üle Winoa kontsernile kuuluvale äriühingule Pometon Abrasives Srl.

13. Terasabrasiivid on lahtised teraseosakesed, mis on kas ümmargused (terashaavlid) või teravaservalised (terasepuru). Neid kasutatakse peamiselt terase-, auto-, metallurgia-, naftakeemia- ja kivilõikamistööstuses ning neid toodetakse terasejäätmetest.

A. Uurimismenetlus kuni kokkuleppeotsuse tegemiseni

14. Komisjon algatas 16. jaanuaril 2013 määruse nr 773/2004 artikli 2 alusel Pometoni, Ameerika Ühendriikide kontserni Ervin Industries Inc. (edaspidi „Ervin“), Winoa ning Saksa äriühingute MTS GmbH ja Würth GmbH suhtes määruse nr 1/2003 artikli 11 lõike 6 kohase uurimismenetluse eesmärgiga alustada nendega arutelu kokkuleppe sõlmimiseks.

15. Viis osalist kinnitasid oma valmisolekut osaleda kokkuleppe sõlmimise arutelus. 2013. aasta veebruarist kuni 2013. aasta detsembrini toimusid iga osalise ja komisjoni vahel kahepoolsed kohtumised kokkuleppe arutamiseks. Nendel kohtumistel tutvustas komisjon osalistele vastuväited, mida ta kavatses nende suhtes esitada, ja avaldas komisjoni toimikus olevad peamised tõendid, millele nende võimalike vastuväidete esitamisel tugineti. Komisjon esitas osalistele ka hinnangu tõenäoliselt määratavate trahvide vahemiku kohta.

16. 2014. aasta jaanuaris esitasid asjaomased ettevõtjad, välja arvatud Pometon, kes otsustas sellest menetlusest loobuda, oma ametliku taotluse kokkuleppe sõlmimiseks ettenähtud tähtaja jooksul. 13. veebruaril 2014 esitas komisjon kõigile neljale väidetavalt kartellis osalenule vastuväiteavalduse ja 2. aprillil 2014 võttis komisjon määruse nr 1/2003 artiklite 7 ja 23 alusel nende suhtes vastu kokkuleppeotsuse C(2014) 2074 final (edaspidi „kokkuleppeotsus“).

B. Vaidlusalune otsus

17. 3. detsembril 2014 esitas komisjon Pometonile adresseeritud vastuväited. 25. mail 2016 võttis komisjon määruse nr 1/2003 artiklite 7 ja 23 alusel vastu vaidlusaluse otsuse.

18. Selles otsuses tuvastas komisjon, et ajavahemikul 3. oktoobrist 2003 kuni 16. maini 2007 osales Pometon kas otse või oma esindajate või oma kahe tütarettevõtja, Pometon España SA ja Pometon Deutschland GmbH esindajate kaudu kartellis, mis seisnes kokkulepetes või kooskõlastatud tegevuses nelja eespool nimetatud ettevõtjaga – Ervin, Winoa, MTS ja Würth – ning mille peamine eesmärk oli kooskõlastada terasabrasiivide hindu kogu Euroopa Majanduspiirkonnas (edaspidi „EMP“).

19. Vaidlusaluse otsuse resolutsioon on sõnastatud järgmisel:

„Artikkel 1

Pometon SpA on rikkunud [ELTL] artikli 101 lõiget 1 ja EMP lepingu artikli 53 lõiget 1 osaledes ühes ja vältavas terasabrasiivide sektori hindu puudutavas rikkumises, mis seisnes kooskõlastatud tegevuses seoses hindadega ja hõlmas kogu EMPd.

Rikkumine pandi toime ajavahemikus 3. oktoobrist 2003 kuni 16. maini 2007.

Artikkel 2

Artiklis 1 nimetatud rikkumise eest on ettevõtjale Pometon SpA määratud järgmine trahv: 6 197 000 EUR […]“.

20. Vaidlusalusest otsusest tervikuna järeldub sisuliselt, et Pometon ja ülejäänud kartelli osalised olid esiteks (kartelli esimene osa) kehtestanud ühtse arvutusmudeli, mille alusel arvutada abrasiivide hinnale lisatavat kooskõlastatud lisatasu, mis põhineb vanametalli hinnaindeksitel (edaspidi „vanametalli ühine lisatasu“). Teiseks olid nad samal ajal kokku leppinud (kartelli teine osa) tegevuse kooskõlastamises seoses abrasiivide müügihinnaga konkreetsete klientide puhul, kohustudes eelkõige mitte konkureerima hinnaalandusi tehes (vaidlusaluse otsuse põhjendused 32, 33, 37 ja 57).

21. Mis puudutab kõnealuse rikkumise kvalifikatsiooni, siis oli komisjoni hinnangul tegemist ELTL artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 ühe ja vältava rikkumisega. Kõik osaliste konkurentsivastased kokkulepped puudutasid samade toodete hindade kooskõlastamisi ning hõlmasid samadel tingimustel kogu rikkumise ajavahemikku 3. oktoobrist 2003 kuni 16. maini 2007, mil Pometon müüs oma terasabrasiivide sektoris tegutseva üksuse Winoale. Ka olid rikkumises osalenud ettevõtjad ja isikud, kes nende nimel tegutsesid, olulises osas kattuvad (vaidlusaluse otsuse põhjendused 107 ja 166).

22. Kokkuvõttes oli komisjoni hinnangul sellise kartelli eesmärk piirata konkurentsi viisil, mis avaldas olulist mõju liikmesriikide ning EMP lepingu osaliste vahelisele kaubavahetusele (vaidlusaluse otsuse põhjendused 142 ja 154).

23. Mis puudutab Pometoni rikkumises osalemise kestust, siis määratles komisjon selles osalemise alguseks 3. oktoobri 2003. Tuginedes asjaolule, et Pometon ei olnud sellest kartellist formaalselt väljunud, leidis komisjon, et Pometoni osalus kartellis oli väldanud kuni 16. maini 2007, s.o kuupäevani, millal ta müüs oma terasabrasiivide sektoris tegutseva üksuse Winoale (vaidlusaluse otsuse põhjendused 160 ja 166).

24. Juhindudes 2006. aasta suunistest kinnitas komisjon Pometonile määratava trahvi põhisummaks 16% Pometoni müügikäibest EMP riikide turgudel 2006. aastal, st viimasel täisaastal, mil Pometon kõnealuses rikkumises osales, enne kui müüs oma abrasiivide sektoris tegutseva üksuse oma Prantsuse konkurendile.

25. See protsent vastab põhimäärale 15%, mida on lisaks suurendatud 1% võrra, et võtta arvesse asjaolu, et rikkumise geograafiline ulatus hõlmas kogu EMPd. Kooskõlas 2006. aasta suuniste punktiga 25 suurendati põhisumma muutuvat osa seejärel täiendava summaga 16%, eesmärgiga hoida ära ettevõtjate igasugune soov sõlmida hindade kooskõlastamise kokkuleppeid (vaidlusaluse otsuse põhjendus 220).

26. Ning viimasena, vastavalt 2006. aasta suuniste punktile 37, mis võimaldab komisjonil suunistes sätestatud metoodikast kõrvale kalduda, kui „konkreetse juhtumi [eripärad]“ seda põhjendavad, muutis nimetatud institutsioon kohandatud trahvi põhisummat (vaidlusaluse otsuse põhjendused 228–231), vähendades seda 60%

27. Kokkuvõttes, nagu nähtub ka vaidlusaluse otsuse artiklist 2, jäi pärast selliseid arvutusi hagejale määratud trahvi suuruseks 6 197 000 eurot.

IV. Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

28. Üldkohtu kantseleisse 3. augustil 2016 saabunud hagiavalduses palus apellant esimese võimalusena tühistada vaidlusalune otsus ja teise võimalusena vähendada talle määratud trahvi summat.

29. Oma hagi põhjenduseks esitas apellant viis väidet.

30. Esimese väite kohaselt olevat rikutud menetluse erapooletuse põhimõtet, süütuse presumptsiooni põhimõtet ja kaitseõigusi, kuna komisjon omistas apellandile konkreetse käitumise juba kokkuleppeotsuses, tuvastades seega juba ette ära talle hiljem vaidlusaluses otsuses süüks pandud käitumise.

31. Teises väites väitis apellant, et on rikutud ELTL artiklit 101 ja EMP lepingu artiklit 53, esitatud põhjenduskäik on ebapiisav ja vastuoluline, ning on rikutud kaitseõigusi ja tõendamiskoormise jaotamise eeskirju, sest komisjon pani hagejale ilma tõenditeta süüks osalemist väidetavas kartellis, milles viimane tegelikult kunagi ei osalenud.

32. Kolmanda väite kohaselt on rikutud ELTL artiklit 101 ja EMP lepingu artiklit 53, kuna komisjon leidis, et kartell kujutas endast eesmärgil põhinevat konkurentsipiirangut.

33. Neljanda väitega vaidlustas Pometon kartellis osalemise kestuse.

34. Lõpuks viitas Pometon trahvi tühistamise või vähendamise nõude põhjendamiseks esitatud viiendas väites põhjendamiskohustuse ning proportsionaalsuse ja võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumisele seoses trahvi põhisumma erakorralise kohandamisega, mida komisjon tegi 2006. aasta suuniste punkti 37 alusel.

35. Vaidlustatud kohtuotsusega lükkas Üldkohus neli esimest väidet tagasi, kuid nõustus talle esitatud viienda väitega. Seetõttu tühistas ta vaidlusaluse otsuse artikli 2 ja vähendas Pometonile määratud trahvi algul 6 197 000 eurolt 3 873 375 eurole.

V. Poolte nõuded ja menetlus Euroopa Kohtus

36. Oma apellatsioonkaebuses palub apellant Euroopa Kohtul:

– tühistada vaidlustatud kohtuotsus ja vaidlusalune otsus;

– teise võimalusena tühistada vaidlustatud kohtuotsus ja vähendada apellandile määratud trahvi ning igal juhul vähendada seda trahvi, ja

– mõista käesoleva menetluse ja Üldkohtu menetluse kohtukulud välja komisjonilt.

37. Komisjon palub Euroopa Kohtul:

– jätta apellatsioonkaebus osaliselt vastuvõetamatuse ja osaliselt põhjendamatuse tõttu rahuldamata,

– mõista kohtukulud välja apellandilt.

VI. Apellatsioonkaebus

38. Apellatsioonkaebuse põhjendamiseks esitab apellant neli väidet. Esimese väitega heidab Pometon ette menetluse erapooletuse põhimõtte ja süütuse presumptsiooni põhimõtte rikkumist. Teises väites leiab Pometon, et Üldkohus kohaldas valesti tõendamiskoormist ja süütuse presumptsiooni puudutavaid põhimõtteid ning esitas vasturääkivad või ebapiisavad põhjendused. Teise võimalusena põhjendab Pometon viimati nimetatud asjaoluga ka kolmandat väidet, nõudes talle kartellis osalemise kestuse alusel määratud trahvi vähendamist. Lõpuks väidab Pometon oma neljandas väites, et trahvi kindlaksmääramisel on rikutud võrdsuse põhimõtet ning et sellekohane põhjendus on vastuoluline või ebapiisav.

39. Õigusküsimusi, mille analüüsi käesolevas ettepanekus Euroopa Kohus soovib, käsitletakse apellatsioonkaebuse esimeses ja neljandas väites. Seetõttu keskendun ma esiteks komisjoni erapooletuse kohustuse ulatusele ja teiseks võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamisele trahvi arvutamisel, kuid nagu on märgitud käesoleva ettepaneku sissejuhatavas osas, teen seda nn hübriidmenetluse konkreetses kontekstis.

A. Apellatsioonkaebuse esimene väide, mis puudutab menetluse erapooletuse põhimõtet ja süütuse presumptsiooni põhimõtet

1. Poolte argumendid

40. Oma esimeses väites leiab Pometon, et Üldkohus rikkus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 63–103 õigusnormi, kuna ei tuvastanud, et komisjon oli rikkunud menetluse erapooletuse põhimõtet ja süütuse presumptsiooni. Seda tehes eiras Üldkohus ise erapooletuse põhimõtet ja süütuse presumptsiooni.

41. Pometoni sõnul oli vaidlusaluse otsuse vastuvõtmiseni viinud menetluses tehtud viga, mis tõi kaasa selle otsuse õigusvastasuse. See viga tulenes väidetavalt kokkuleppeotsusest, milles puudutab küll teisi väidetava kartelli osalisi peale Pometoni, kuid mille põhjendustes 26, 28, 29, 31 ja 36–38 viidatakse temale.

42. Kokkuleppeotsuses omistas komisjon Pometonile konkreetse käitumise, mis vastupidi sellele, mida Üldkohus järeldas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 103, võis kahjustada komisjoni suutlikkust viia vaidlusaluse otsuseni viinud menetluses läbi erapooletu hindamine. Sellega rikkus Üldkohus asjakohast kohtupraktikat, eelkõige Euroopa Inimõiguste Kohtu (edaspidi „EIK“) 27. veebruari 2014. aasta kohtuotsust Karaman *vs.* Saksamaa (EC:ECHR:2014:0227JUD001710310, edaspidi „kohtuotsus Karaman“) ja Üldkohtu 10. novembri 2017. aasta otsust Icap jt *vs.* komisjon (T-180/15, EU:T:2017:795, edaspidi „Üldkohtu otsus Icap“).

43. Pometoni sõnul rajas Üldkohus selle järelduse ühele vormilisele ja ühele sisulisele põhjendusele.

44. Vormi osas leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 65, et süütuse presumptsiooni ja erapooletuse põhimõtte rikkumise väitega on vastuolus asjaolu, et komisjon oli kokkuleppeotsuse 4. joonealuses märkuses sõnaselgelt välistanud Pometoni süü. Pometon väidab siiski, et kohtuotsusest Karaman ja Üldkohtu otsusest Icap tuleneb, et sellised ettevaatusabinõud nagu kokkuleppeotsuse 4. joonealune märkus ei ole piisavad, et vältida vääritimõistmist seoses kõnealuse äriühingu vastutusega väljaspool asjaomast otsust.

45. Sisu osas viitas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 85 kohtuotsusele Karaman, mille kohaselt tuleb kontrollida, kas kokkuleppemenetluses esitatud viited Pometoni tegevusele olid vajalikud selle otsuse adressaatide vastutuse kindlaks tegemiseks. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 79, 81 ja 83 oleks Üldkohus justkui tuvastanud, et komisjon tegutses kooskõlas selle kohtupraktikaga. Nendes punktides eiras ta aga samas kohtuotsuse Karaman punktis 64 esitatud kriteeriume, mille kohaselt peavad viited selleks, et need oleksid kooskõlas süütuse presumptsiooniga, olema kostjate süü hindamisel möödapääsmatud või hädavajalikud. Üldkohus aga aktsepteeris viiteid, mis ei ole vajalikud, kuid mis „võivad […] olla objektiivselt tarvilikud“ või mis „on suunatud üksnes [kokkuleppes osalenud poolte] vastutuse kindlaks tegemisele“.

46. Sellega seoses väidab apellant, et kui kokkuleppeotsuse põhjendusest nähtub, et komisjon peab asjaomast ettevõtjat süüdi olevaks või et asjaomane viide tekitab kahtluse, et on juba ennatlikult antud sellekohane hinnang, siis sellest piisab, et lugeda tuvastatuks Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) artikli 6 lõike 2 rikkumine. Lisaks leiab Pometon, et vastupidi sellele, mida Üldkohus otsustas vaidlustatud kohtuotsuses, jättes arvestamata sama kohtu otsuse Icap, ei oma tähtsust asjaolu, et viited Pometonile ei sisalda ühtegi õiguslikku kvalifikatsiooni. Lõpuks väidab apellant, et komisjoni ennatlik hinnang tema kohta on selge kokkuleppe ettepaneku tekstist, milles kvalifitseeritakse osa Pometonile süüks pandavast tegevusest „kartelli[de]ks“ või „konkurentsivastaseks kontaktiks“.

47. Komisjoni arvates on see väide vastuvõetamatu, kuna see puudutab faktiliste asjaolude hindamist Üldkohtu poolt (ilma et siiski väidetaks, et fakte või tõendeid on moonutatud) või kordab Üldkohtus juba esitatud argumente, ning argumendid kokkuleppe ettepaneku kohta kujutavad endast uut etteheidet. Igal juhul leiab komisjon, et esimene väide on põhjendamatu, kuna Üldkohus kohaldas käesolevas asjas õigesti kohtuotsusest Karaman ja Üldkohtu otsusest Icap tulenevat kohtupraktikat.

2. Analüüs

a) Esimese väite vastuvõetavus

48. Komisjon väidab, et apellatsioonkaebuse esimene väide on vastuvõetamatu peamiselt seetõttu, et see puudutab faktiliste asjaolude hindamist või kordab Üldkohtus juba esitatud argumente.

49. Sellega seoses tuleb meenutada, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale tuleneb EÜ artiklist 256 ja Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 58 esimesest lõigust, et ainult Üldkohus on esiteks pädev fakte tuvastama, välja arvatud juhul, kui tema poolt tuvastatu sisuline ebaõigsus tuleneb temale esitatud toimikumaterjalidest, ja teiseks neid fakte hindama. Kui Üldkohus on fakte tuvastanud või hinnanud, on Euroopa Kohus vastavalt ELTL artiklile 256 pädev kontrollima nende faktide õiguslikku kvalifikatsiooni ja Üldkohtu poolt neist tuletatud õiguslikke tagajärgi. Seega puudub Euroopa Kohtul pädevus tuvastada fakte. Samuti ei saa ta põhimõtteliselt uurida tõendeid, mille alusel Üldkohus on need faktid tuvastanud. Sellise hinnangu andmine ei ole seega iseenesest õigusküsimus, mida Euroopa Kohus saaks kontrollida, välja arvatud juhul, kui tegemist on tõendite moonutamisega.[6]

50. Tõsi on ka see, et ühelt poolt on apellatsioonkaebus vastuvõetamatu, kui selles üksnes korratakse Üldkohtule juba esitatud väiteid ja argumente, sealhulgas neid, mis põhinesid selle kohtu poolt sõnaselgelt tagasi lükatud asjaoludel. Selline apellatsioonkaebus kujutab endast tegelikult lihtsalt nõuet vaadata Üldkohtule esitatud hagiavaldus uuesti läbi, mis apellatsioonimenetluses ei kuulu aga Euroopa

6 Vt selle kohta 14. detsembri 2017. aasta kohtuotsus EBMA *vs.* Giant (Hiina) (C-61/16 P, EU:C:2017:968, punkt 33) ja 13. septembri 2018. aasta kohtuotsus ANKO *vs.* komisjon (C-173/17 P, ei avaldata, EU:C:2018:718, punkt 23).

Kohtu pädevusse. Ent kui apellant vaidlustab selle, kuidas Üldkohus tõlgendas või kohaldas liidu õigust, võib esimeses kohtuastmes analüüsitud õigusküsimusi apellatsioonimenetluses uuesti arutada. Kui apellandil ei oleks võimalik oma apellatsioonkaebuses tugineda Üldkohtus juba esitatud väidetele ja argumentidele, kaotaks apellatsioonimenetlus osaliselt oma mõtte.[7]

51. Käesolevas asjas väidab Pometon oma esimese väite toetuseks esitatud argumentides sisuliselt, et Üldkohus rikkus menetluse erapooletuse põhimõtet ja süütuse presumptsiooni põhimõtet, kohaldades valesti kohtuotsusest Karaman ja Üldkohtu otsusest Icap tulenevaid järeldusi.

52. Minu meelest peaks Euroopa Kohus nendest väidetest tulenevalt analüüsima kõnealust kohtuotsuste kohaldatavust seoses hübriidmenetlusega ja seda tehes võibolla ka kontrollima Üldkohtu poolt faktilistele asjaoludele antud õiguslikku hinnangut ja sellest Üldkohtu poolt tuletatud õiguslikke tagajärgi, arvestades seda kohtupraktikat.

53. Neil asjaoludel, kuigi mõned Pometoni argumendid seavad kahtluse alla Üldkohtu poolt tuvastatud faktilised asjaolud või on sarnased Üldkohtus juba esitatud argumentidega, tõstatab apellatsioonkaebuse esimene väide siiski küsimusi õigusnormide tõlgendamise ja kohaldamise kohta selle kohtu poolt ning puudutab seega õigusküsimusi, mida Euroopa Kohus võib apellatsioonimenetluses kontrollida. Seega ei saa nõustuda komisjoni väitega, et apellatsioonkaebuse esimene väide on vastuvõetamatu, välja arvatud osas, mis puudutab komisjoni kokkuleppe ettepanekut.

54. Selle argumendi esitas Pometon esimest korda apellatsiooniastmes. Vastavalt kodukorra artikli 127 lõikele 1, mida kodukorra artikli 190 lõike 1 kohaselt kohaldatakse apellatsioonkaebuste suhtes, on see niisiis uus väide, mis on vastuvõetamatu, kuna see ei tugine faktilistele ega õiguslikele asjaoludele, mis on tulnud ilmsiks menetluse käigus.[8]

b) Apellatsioonkaebuse esimese väite sisuline käsitlus

55. Oma esimeses väites leiab Pometon, et Üldkohus rikkus vaidlustatud kohtuotsuses õigusnormi, kuna ta ei tuvastanud, et komisjon rikkus menetluse erapooletuse põhimõtet ja süütuse presumptsiooni. Seda tehes eiras Üldkohus ise erapooletuse põhimõtet ja süütuse presumptsiooni.

56. Ei ole kahtlust, et apellant võib neile kahele põhimõttele oma apellatsioonkaebuse toetuseks tugineda.

57. Kuigi komisjoni ei saa kvalifitseerida „kohtuks“ EIÕK artikli 6 tähenduses, peab ta haldusmenetluses siiski järgima ka liidu põhiõigusi, mille hulka kuulub Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklis 41 sätestatud õigus heale haldusele.[9] See säte näeb aga ette, et igal isikul on muu hulgas õigus sellele, et Euroopa Liidu institutsioonid käsitleksid tema küsimusi erapooletult. See erapooletuse nõue hõlmab esiteks subjektiivset erapooletust, mis tähendab, et asjasse puutuva institutsiooni ükski liige, kes küsimusega tegeleb, ei tohi väljendada oma erapoolikust või isiklikke eelarvamusi, ning teiseks objektiivset erapooletust, mis tähendab, et institutsioon peab pakkuma piisavaid tagatisi, et välistada selles suhtes põhjendatud kahtlusi.[10]

7 Vt selle kohta 18. jaanuari 2007. aasta kohtuotsus PKK ja KNK *vs.* nõukogu (C-229/05 P, EU:C:2007:32, punkt 32) ja 16. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* United Parcel Service (C-265/17 P, EU:C:2019:23, punktid 14 ja 15).

8 Vt selle kohta 18. detsembri 2008. aasta kohtuotsus Coop de France Bétail et Viande jt *vs.* komisjon (C-101/07 P ja C-110/07 P, EU:C:2008:741, punkt 110) ja 10. aprilli 2014. aasta kohtuotsus Areva jt *vs.* komisjon (C-247/11 P ja C-253/11 P, EU:C:2014:257, punkt72).

9 Vt selle kohta 11. juuli 2013. aasta kohtuotsus Ziegler *vs.* komisjon (C-439/11 P, EU:C:2013:513, punkt 154).

10 Vt selle kohta 11. juuli 2013. aasta kohtuotsus Ziegler *vs.* komisjon (C-439/11 P, EU:C:2013:513, punkt 155).

58. Lisaks on süütuse presumptsioon liidu õiguse üldpõhimõte, mis on praegu sätestatud harta artikli 48 lõikes 1. Euroopa Kohtu praktika kohaselt kohaldatakse seda põhimõtet ettevõtjate suhtes kohaldatavate konkurentsieeskirjade rikkumisega seotud menetluste suhtes, mille tulemusel võidakse määrata trahve või karistusmakseid. [11]

59. Sellega seoses tuleb samuti märkida, et harta selgituste kohaselt vastab harta artiklis 48 ette nähtud süütuse presumptsioon EIÕK artikli 6 lõigetele 2 ja 3. Sellest tuleneb vastavalt harta artikli 52 lõikele 3, et harta artikli 48 tõlgendamisel tuleb minimaalse kaitsetasemena arvesse võtta EIÕK artikli 6 lõikeid 2 ja 3. [12]

60. Neil asjaoludel on „hübriidmenetluse“ – st menetluse, milles komisjon viib paralleelselt läbi kokkuleppemenetlust ja tavapärast haldusmenetlust – raames asjakohane võtta arvesse kohtuotsust Karaman, mis käsitleb küsimust, kas EIÕK artikli 6 lõikega 2 kaitstud süütuse presumptsiooni põhimõtet võivad rikkuda kaaskahtlusaluste vastu eraldi menetluses tehtud kohtuotsuses sisalduvad avaldused, millel ei ole õiguslikult siduvat mõju pooleliolevas või tulevases kriminaalmenetluses teise isiku vastu.

61. See on seda enam asjakohane, et Euroopa Kohus on ise juba võtnud sellest kohtuotsusest tulenevad nõuded üle oma kohtupraktikasse, mis käsitleb harta artiklit 48.

62. Nimelt tunnistas Euroopa Kohus 5. septembri 2019. aasta kohtuotsuses AH jt (süütuse presumptsioon) (C-377/18, EU:C:2019:670), et EIK leidis kohtuotsuses Karaman, et süütuse presumptsiooni on eiratud, kui süüdistatavat puudutavas *kohtulahendis või ametlikus avalduses*, mis on tehtud ilma lõplikult süüdi mõistmata, on selge avaldus, mille kohaselt on asjaomane isik kõnealuse süüteo toime pannud. [13]

63. Nagu Euroopa Kohus on märkinud, on EIK ka tunnistanud, et keerukates kriminaalmenetlustes, kus on mitu kahtlustatavat, kelle üle ei ole võimalik kohut mõista koos, tuleb riigisisesel kohtul mõnikord kohtualuste süü hindamiseks viidata selliste kolmandate isikute osalemisele, kelle suhtes tehakse otsus hiljem. Euroopa Kohus täpsustas siiski, et kui need kolmandaid isikuid puudutavad asjaolud tuleb lisada, siis tuleb asjaomasel kohtul vältida enama teabe avaldamist, kui on nende isikute õigusliku vastutuse analüüsimiseks vaja, kelle suhtes ta parajasti lahendit teeb. [14]

64. Euroopa Kohtu sõnul rõhutas EIK selles kontekstis nende väljendite olulisust, mida kohtuasutused kasutavad, ja erilisi asjaolusid, millistel need avaldused on tehtud, ning asjaomase menetluse liiki ja konteksti. [15] Just seetõttu on EIK sõnul kohtulahendite põhistus neis asjades eriti oluline: see tuleb koostada sõnastuses, mis võimaldab vältida kolmandate asjasse puutuvate isikute suhtes potentsiaalset ennatlikku hinnangut, mis võiks kahjustada nende vastu eraldi menetluses esitatavate süüdistuste õiglast analüüsi. [16]

11 Vt selle kohta 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus E.ON Energie *vs.* komisjon (C-89/11 P, EU:C:2012:738, punktid 72 ja 73) ning 16. veebruari 2017. aasta kohtuotsus Hansen & Rosenthal ja H&R Wax Company Vertrieb *vs.* komisjon (C-90/15 P, ei avaldata, EU:C:2017:123, punkt 18).

12 Vt selle kohta 5. septembri 2019. aasta kohtuotsus AH jt (süütuse presumptsioon) (C-377/18, EU:C:2019:670, punkt 41).

13 Vt selle kohta 5. septembri 2019. aasta kohtuotsus AH jt (süütuse presumptsioon) (C-377/18, EU:C:2019:670, punkt 43) ja kohtuotsus Karaman, punkt 63.

14 Vt selle kohta 5. septembri 2019. aasta kohtuotsus AH jt (süütuse presumptsioon) (C-377/18, EU:C:2019:670, punkt 44) ja kohtuotsus Karaman, punkt 64.

15 Vt selle kohta 5. septembri 2019. aasta kohtuotsus AH jt (süütuse presumptsioon) (C-377/18, EU:C:2019:670, punkt 43) ja kohtuotsus Karaman, punkt 63.

16 Vt selle kohta 5. septembri 2019. aasta kohtuotsus AH jt (süütuse presumptsioon) (C-377/18, EU:C:2019:670, punkt 44) ja kohtuotsus Karaman, punkt 65.

65. Arvestades viidatud kohtupraktikat, asus Euroopa Kohus seisukohale, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta direktiivi (EL) 2016/343, millega tugevdatakse süütuse presumptsiooni teatavaid aspekte ja õigust viibida kriminaalmenetluses kohtulikul arutelul,[17] artikli 4 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus, kui sellises kokkuleppes, mille peab kinnitama kohus, osutatakse peale selle süüdistatava, kes nimetatud kokkuleppe sõlmis ja tunnistas sellega oma süüd, ka teiste süüdistatavate osalemisele. See on lubatav, kui nende teiste isikute üle mõistetakse hiljem eraldi kohut, ning neile osutamise suhtes kehtib kaks tingimust. Esiteks peab see osutamine olema vajalik selle isiku õigusliku vastutuse kvalifitseerimiseks, kes kokkuleppe sõlmis, ja teiseks tuleb selles kokkuleppes selgelt märkida, et nende teiste isikute suhtes jätkatakse kriminaalmenetlust üldkorras ja nende süü pole seaduse kohaselt tõendatud.[18]

66. Euroopa Kohus lisas, et süütuse presumptsiooni järgimise kontrollimiseks tuleb alati analüüsida kohtulahendit ja selle põhistust *tervikuna* ning arvestades konkreetseid asjaolusid, milles on see lahend tehtud. Euroopa Kohtu selgituse kohaselt kaotaks igasugune sõnaselge viide kohtulahendi teatavates osades kaassüüdistatavate süü puudumisele oma mõtte, kui muid selle lahendi osi võib mõista nende süü ennatliku väljendamisena.[19]

67. On ilmne, et seda raamistikku tuleb kohaldada ka „hübriidmenetluse“ kontekstis. See põhineb EIK poolt antud EIÕK artikli 6 lõike 2 tõlgendusel ja sellest on juba lähtutud sarnases kontekstis kahes samu asjaolusid käsitlenud, kuid ajaliselt eraldatud menetluses seoses sättega, millega on liidu õiguskorda üle võetud harta artiklis 48 ette nähtud tagatised. Kuna on selge, et süütuse presumptsioon on liidu õiguse üldpõhimõte, mis on praegu ette nähtud harta artikli 48 lõikes 1 ja mida kohaldatakse konkurentsieeskirjade rikkumisega seotud menetlustele,[20] oleks ebajärjekindel kohaldada hübriidmenetlusele muid nõudeid.

68. Neil asjaoludel ei ole vaidlust, et Üldkohus pööras vaidlustatud kohtuotsuses erilist tähelepanu komisjoni kokkuleppeotsuses kasutatud sõnastuse valikule. Ta kontrollis kahte eespool nimetatud tingimust, nimelt asjaolu, et viide Pometonile oli vajalik selleks, et kvalifitseerida teiste kokkuleppe sõlminud ettevõtjate õiguslik vastutus, ning selget viidet sellele, et Pometoni suhtes viiakse läbi eraldi menetlus ja et tema süü ei ole veel õiguslikult tõendatud (vt vaidlustatud kohtuotsuse punktid 72, 74, 77, 81 ja 85).

69. Mis puudutab teist tingimust, siis ei teinud Üldkohus viga, kui ta leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 65, 82 ja 83, et komisjon oli kokkuleppemenetluses selgelt märkinud, et Pometon on ettevõtja, kelle suhtes ei kohaldata kokkuleppemenetlust, vaid tavamenetlust (vt kokkuleppeotsuse punkt 2.2.5), ning et komisjon on Pometoni süü kokkuleppemenetluse raames sõnaselgelt välistanud (vt kokkuleppeotsuse 4. joonealune märkus).

70. Olen siiski seisukohal, et Üldkohus rikkus õigusnormi oma kvalifikatsioonis asjaoludele, mis põhjendavad vajadust viidata kokkuleppeotsuses Pometonile, ning oma õiguslikus järelduses, mille ta sellest vaidlustatud kohtuotsuse punktides 84, 90 ja 103 tegi. Olen sellele järeldusele jõudnud järgmistel põhjustel.

17 ELT 2016, L 65, lk 1. See säte kõlab järgmiselt: „Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et kuni kahtlustatava või süüdistatava süü ei ole seaduse kohaselt tõendatud, ei osutata ametiasutuste avalikes avaldustes ega kriminaalmenetluses tehtud otsustes, välja arvatud nendes, milles otsustatakse süü küsimus, kõnealusele isikule kui süüdlastele. See ei piira süüdistaja toiminguid, mille eesmärk on tõendada kahtlustatava või süüdistatava süü, ega menetluslikku laadi eelotsuseid, mille teevad õigus- või muud pädevad asutused ning mille aluseks on kahtlustused või süüstavad tõendid.“

18 Vt selle kohta 5. septembri 2019. aasta kohtuotsus AH jt (süütuse presumptsioon) (C-377/18, EU:C:2019:670, punkt 45).

19 Vt selle kohta 5. septembri 2019. aasta kohtuotsus AH jt (süütuse presumptsioon) (C-377/18, EU:C:2019:670, punkt 46).

20 Vt selle kohta 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus E.ON Energie *vs.* komisjon (C-89/11 P, EU:C:2012:738, punktid 72 ja 73) ja 16. veebruari 2017. aasta kohtuotsus Hansen & Rosenthal ja H&R Wax Company Vertrieb *vs.* komisjon (C-90/15 P, ei avaldata, EU:C:2017:123, punkt 18).

71. Esiteks, lähtudes formaalsetest kaalutlustest, mille kohaselt kokkuleppeotsuse Pometonile viitavates punktides ei anta õiguslikku kvalifikatsiooni, tõlgendas Üldkohus kõnealust otsust formaalselt ja piiratult, samas kui – nagu ma juba märkisin – seda liiki otsust ja selle põhjendusi tuleb analüüsida tervikuna, võttes arvesse selle vastuvõtmise konkreetseid asjaolusid.

72. Nagu Üldkohus on ise möönnud, võivad teatud lõigud faktilise asjaolusid kirjeldavas otsuse osas siiski väga selgelt välja tuua komisjoni hoiaku ettevõtja vaidlusalustest rikkumistest osavõtu suhtes.[21] Nii kaugele minemata võib süütuse presumptsiooni põhimõtet juba rikkuda seegi, kui kohtuotsuse või komisjoni otsuse põhjendused ei ole sõnastatud viisil, mis võimaldab vältida kolmandate asjasse puutuvate isikute süü suhtes potentsiaalselt ennatlikku hinnangut.[22] EIK praktika kohaselt rikutakse süütuse presumptsiooni põhimõtet isegi siis, kui kuriteos süüdistatava isiku suhtes tehtud kohtuotsus või ametiisiku avaldus kajastab *arvamust* – „*le sentiment*“ kohtuotsuse Karaman prantsuskeelses versioonis –, et ta on süüdi.[23]

73. Kokkuleppeotsust tuleb mõistagi tõlgendada terviklikult. Dokumendis üksnes juhuslikult ettevaatamatu sõna või fraasi kasutamine ei tähenda veel, et seda sõna või fraasi tuleks pidada märgiks otsuse tegija ennatliku hinnangu kohta, kui kokkuleppeotsust tervikuna ei saa nii tõlgendada.

74. Kohaldades seda põhimõtet käesolevale asjale ja analüüsides kokkuleppeotsust tervikuna, jääb siiski mulje, et komisjoni põhjenduskäik on sõnastatud viisil, mis tekitab kahtlusi seoses võimaliku ennatliku hinnanguga Pometoni süü kohta ning seab seega kahtluse alla tema vastu esitatud süüdistuste õiglase uurimise tavamenetluses.

75. Vastupidi sellele, mida Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 87 otsustas, ei saa välistada, et kokkuleppeotsuse põhjenduse 38 sõnastus tekitas kahtlusi seoses võimaliku ennatliku hinnanguga Pometoni süü kohta, kuivõrd komisjon märkis kokkuleppeotsuse põhjenduses 49, et ta „leiab, et Ervin, Winoa ja Würth, osaledes 4. osas kirjeldatud tegevuses, osalesid ühes ja vältavas aluslepingu artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 rikkumises“ ning et teiselt poolt rikkumise põhielementi – vanametalli ühist lisatasu – on täpselt kirjeldatud kokkuleppeotsuse 4. osa põhjenduses 38 sellises sõnastuses, mis hõlmab ka Pometoni. Muljet, et Pometon osales selles rikkumises, suurendab veelgi sama otsuse põhjendus 39, milles komisjon märgib, et „3. oktoobri koosolekul osalejad [– kellena on põhjenduses 38 sõnaselgelt nimetatud Winoad, Ervinit ja Pometoni –] olid hiljem kontaktis kahe Saksamaa terasabrasiivide tootjaga MTS ja Würth eesmärgiga *kaasata nad* vanametalli lisatasu arvutamise uude süsteemi“.[24] Sõna „kaasama“ kasutamine viitab sellele, et kolm ülejäänut – ilma eranditeta – juba osalesid selles süsteemis.

76. Kahtlused Pometoni süü suhtes tulenevad ka kokkuleppeotsuse põhjendusest 59, milles on märgitud, et „punktis 4 kirjeldatud asjaoludest nähtub selgelt, et Ervin, Winoa, MTS ja Würth osalesid horisontaalsetes konkurentsivastastes kokkulepetes, mis moodustasid osa üldisest kavast, mille eesmärk oli piirata terasabrasiivide hinnakonkurentsi. Põhjendustes 26–36 kirjeldatud üldise kava raames kooskõlastasid Ervin, Winoa, MTS ja Würth oma tegevuse, et kõrvaldada nendevaheline ebakindlus seoses hinnakujundusega terasabrasiivide turul.“

77. Kokkuleppeotsuse nimetatud põhjendustes 26–36 on aga muu hulgas märgitud, et „Winoa, Ervin ja Pometon kohtusid Lago di Gardas (Itaalia), et leppida kokku ühtses arvutusmudelis ühise lisamaksu jaoks, mida nad kõik peavad kohaldama. *Nad leppisid kokku, et kasutavad ühtset valemit* […] Pärast kohtumist vahetasid osalejad mitu e-kirja, milles koordineeriti üksikasjalikult vanametalli

21 Vt selle kohta Üldkohtu kohtuotsus Icap, punkt 259.

22 Vt selle kohta 5. septembri 2019. aasta kohtuotsus AH jt (süütuse presumptsioon) (C-377/18, EU:C:2019:670, punkt 44) ja kohtuotsus Karaman, punkt 65.

23 Kohtuotsus Karaman, punkt 63.

24 Kohtujuristi kursiiv.

lisatasusüsteemi kasutuselevõttu ja *ühist alguskuupäeva*.“ [25] Samuti on märgitud, et MTS ja Würth „ei osalenud *Winoa, Ervini ja Pometoni vahelise kokkuleppe* sõlmimise protsessi algetappides“ [26] ning et „kogu läbirääkimisprotsessi ajal kooskõlastasid *pooled* [– tegemata erandit Pometoni suhtes –] oma tegevust ka üksikklientide osas“. [27]

78. Kuigi tegemist on faktiliste asjaolude tuvastamisega, on need avaldused, mis viitavad sõnaselgelt Pometonile, siiski aluseks kokkuleppeotsuse põhjenduses 59 esitatud õiguslikule kvalifikatsioonile horisontaalsete konkurentsivastaste kokkulepete olemasolu kohta.

79. Peale selle ei nähtu kokkuleppeotsuse põhjendustest, mil viisil olid viited Pometonile tegelikult *vajalikud* kokkuleppe sõlminud nelja ettevõtja õigusliku vastutuse kvalifitseerimiseks. Vastupidi, nende nelja ettevõtja osalemine komisjoni kirjeldatud süsteemis oli piisav, et kujutada endast kõnealust kartelli. Vastupidi vaidlusaluses otsuses märgitule [28] ei nähtu kokkuleppeotsusest, et Pometonil oleks olnud asendamatu või isegi eriline roll selle süsteemi loomisel (erinevalt näiteks Winoast, kelle ülesandeks oli igal kuul osaliste teavitamine uuest lisamaksust ja kes avaldas alates 2004. aasta maist lisamaksu ka oma veebisaidil, nagu on selgitatud kokkuleppeotsuse põhjenduses 30).

80. Samuti, mis puudutab kokkuleppeotsuse põhjendust 37, siis ma ei pea veenvaks selgitust, mille Üldkohus esitas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 88. Selles kontekstis piirdus Üldkohus tõdemusega, et kuivõrd komisjon oli teinud kindlaks ühe ja vältava rikkumise, oli vaja teha kindlaks ka kartelli kui terviku territoriaalne ulatus. Kokkuleppeotsusest ei selgu siiski, mil määral mängis Pometoni osalemine otsustavat – ja seega kohtuotsuse Karaman tähenduses „vajalikku“ – rolli rikkumise territoriaalse ulatuse suhtes, kuigi nimetatud ettevõtjat mainitakse selgelt kokkuleppeotsuse põhjenduses 37, mis käsitleb kokkuleppe geograafilist ulatust.

81. Neil asjaoludel leian kokkuleppeotsust tervikuna analüüsides, et Üldkohtul ei olnud õigus, kui ta järeldas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 84, et viited Pometonile ei võimaldanud objektiivselt kahtlustada, et komisjon oleks juba kartellis osalenud nelja ettevõtja suhtes kokkuleppeotsuse tegemise staadiumis ennatlikult ette ära otsustanud Pometoni süü ja vastuse kõnealuse kartelli raames. Järelikult rikkus Üldkohus õigusnormi, kui ta leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 90 ja 103, et komisjonile ei saa ette heita, et ta on rikkunud vaidlusaluses otsuses oma kohustust olla Pometoni suhtes erapooletu ja süütuse presumptsiooni põhimõtet.

82. Sellele õigusnormi rikkumisele tuginev väide ei pruugi aga tingimata olla tulemuslik. Nimelt tuleb meenutada, et käesolevas asjas ei ole vaidluse all mitte kokkuleppeotsus, vaid tavalise haldusmenetluse tulemusel määruse nr 1/2003 artikli 7 alusel vastu võetud otsus. Kokkuleppeotsus ei ole vaidlusaluse otsuse õiguslik alus ja need kaks otsust võeti vastu kahes eraldiseisvas ja iseseisvas menetluses. Seega ei oma Pometoni süütuse presumptsiooni rikkumisel kokkuleppeotsuse vastuvõtmise ajal tingimata otsest mõju vaidlusaluse otsuse õiguspärasusele.

83. Nagu Üldkohus selgitas oma otsuses Icap, on küsimus, kas võimalik komisjoni objektiivse erapooletuse puudumine võis mõjutada vaidlusaluse otsuse õiguspärasust, lahutamatult seotud küsimusega, kas selles otsuses tehtud järeldusi toetavad nõuetekohaselt tõendid, mille komisjon on esitanud. [29] Ehk teisisõnu, nagu nähtub selgelt väljakujunenud kohtupraktikast, saab õigusvastasus, mis tuleneb võimalikust komisjoni objektiivse erapooletuse puudumisest, kaasa tuua vaidlusaluse otsuse tühistamise ainult siis, kui on tõendanud, et see otsus oleks ilma kõnealuse rikkumiseta olnud sisuliselt erinev. [30]

25 Kokkuleppeotsus, põhjendus 28 (kohtujuristi kursiiv).

26 Kokkuleppeotsus, põhjendus 29 (kohtujuristi kursiiv).

27 Kokkuleppeotsus, põhjendus 36 (kohtujuristi kursiiv).

28 Vt näiteks vaidlusaluse otsuse põhjendused 35 ja 36 seoses Pometoni erilise rolliga kartelli loomisel.

29 Vt selle kohta Üldkohtu kohtuotsus Icap, punkt 276.

30 Vt selle kohta Üldkohtu kohtuotsus Icap, punkt 278.

84. See järeldus sõltub seega hinnangust muudele apellatsioonkaebuse väidetele, mis puudutavad seda, kas on õiguslikult piisavalt tõendatud apellandi osalemine kõnealuses rikkumises, st hinnangust apellatsioonkaebuse teisele ja kolmandale väitele. Just nende küsimuste juurde saame nüüd pöörduda.

1) Apellatsioonkaebuse teine väide, et Üldkohus kohaldas vaidlustatud kohtuotsuses vääralt tõendamiskoormist ja, süütuse presumptsiooni puudutavaid põhimõtteid ning vaidlustatud kohtuotsuses on vastuolulised või ebapiisavad põhjendused seoses Pometoni osalemisega kartelli esimeses osas

85. Oma apellatsioonkaebuse teises väites väidab Pometon sisuliselt, et vastupidi vaidlustatud kohtuotsuse punktis 129 sedastatule vaidlustas ta oma vastutuse kartelli esimese osa eest ka hagiavalduses, eelkõige selle 23. joonealuses märkuses. Teiseks vaidlustab Pometon Üldkohtu järelduse, et komisjon oli õiguslikult piisavalt tõendanud, et vanametalli ühine lisatasu oli automaatselt kohaldatav, kuna Pometon oli võimeline seda kohaldama ka mõnelt oma konkurendilt korrapäraselt teavet saamata. Pometoni arvates põhineb see järeldus üksnes teatavate sündmuste tõenäosusel või oletamisel, nagu nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 142, 144 ja 145.

86. Kuigi vastab tõele, et Pometon eitas kõnealuses joonealuses märkuses osalemist mis tahes kartellikokkuleppes, ei saa jätta tähelepanuta asjaolu, et ta möönis oma repliigis Üldkohtule siiski sõnaselgelt, et ta osales 3. oktoobri 2003. aasta koosolekul. Sellel koosolekul jõuti kokkuleppele vanametalli ühise lisatasu süsteemis.

87. Sellest vaieldamatust lähtepunktist jõudis Üldkohus kohtuasja toimikus olevate erinevate tõendite, mida on kirjeldatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 143–145, alusel sama kohtuotsuse punktis 160 järeldusele, et apellandi osalemine kartelli esimeses osas on tõendatud. Selleks ei tuginenud Üldkohus vastupidi apellandi väidetele teatavate sündmuste tõenäosusele või oletamisele. Vastupidi, Pometoni esitatud näidetes tegi Üldkohus järelduse selgelt määratletud tõendite alusel. Alles teist korda, et lükata tagasi esimese järelduse vastu esitatud argument, kasutab Üldkohus negatiivses vormis sellist määrsõna nagu „tõenäoliselt“ („ei ole tõenäoline“, vaidlustatud kohtuotsuse punkt 142) või sellist väljendit nagu „ei ole põhjust oletada“ (punkt 144).

88. Isegi kui jätta tähelepanuta asjaolu, et Pometon näib oma apellatsioonkaebuse teises väites paluvat Euroopa Kohtul hinnata uuesti faktilisi asjaolusid, mis ei ole apellatsioonimenetluses Euroopa Kohtu pädevuses (välja arvatud juhul, kui tõendeid on ilmselt moonutatud,[31] mida Pometon ei väida), olen neil asjaoludel seisukohal, et vaidlustatud kohtuotsuse punktide 129–160 lugemisel tervikuna ilmneb, et Pometoni vastutus ja tema osalemine kartelli esimeses osas olid tõepoolest tuletatud reast kokkulangevustest või kaudsetest tõenditest, mis võivad kogumis moodustada tõendusmaterjali konkurentsieeskirjade rikkumise kohta.[32]

89. Eelnevaid kaalutlusi arvestades leian seetõttu, et komisjon on tõendanud õiguslikult piisavalt Pometoni osalemist kartelli esimeses osas ja et Üldkohus ei rikkunud põhimõtteid, millele apellatsioonkaebuse teise väite põhjendamiseks tugineti.

31 Vt selle kohta 14. detsembri 2017. aasta kohtuotsus EBMA *vs.* Giant (Hiina) (C-61/16 P, EU:C:2017:968, punkt 33) ja 13. septembri 2018. aasta kohtuotsus ANKO *vs.* komisjon (C-173/17 P, ei avaldata, EU:C:2018:718, punkt 23).

32 Vt selle kohta 26. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Keramag Keramische Werke jt (C-613/13 P, EU:C:2017:49, punkt 51).

2) Apellatsioonkaebuse kolmas väide, mille kohaselt Üldkohus kohaldas vääralt tõendamiskoormist ja süütuse presumptsiooni puudutavaid põhimõtteid seoses Pometoni kartellis osalemise kestusega

90. Apellatsioonkaebuse kolmandas väites, mille Pometon esitas teise võimalusena, taotledes määratud trahvi vähendamist, väidab Pometon, et Üldkohus kohaldas valesti tõendamiskoormist ja süütuse presumptsiooni puudutavaid põhimõtteid seoses Pometoni kartellis osalemise kestusega. Sisuliselt väidab apellant, et Üldkohus pööras tõendamiskoormise ümber, kui ta leidis, et Pometon ei olnud esitanud piisavaid tõendeid kartelli katkemise kohta, vaatamata sellele, et Pometoni ja teiste kartelliosaliste vahel ei olnud ajavahemikus 18. novembrist 2005 kuni 20. märtsini 2007 salajasi kontakte.

91. Ma ei arva, et Üldkohus oleks vaidlustatud kohtuotsuses selles osas õigusnormi rikkunud. Vastupidi, nõustun tema kohtupraktikaga, mille kohaselt küsimust, kas ajavahemik on piisavalt pikk, et kujutada endast rikkumise katkemist, ei saa analüüsida abstraktselt, vaid seda tuleb hinnata kõnealuse kartellikokkuleppe toimimise kontekstis.[33]

92. Ent käesolevas asjas leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 308, ilma et sellele oleks vastu vaieldud, et kõnealust kartelli iseloomustas vanametalli ühise lisatasu automaatne kohaldamine, kartelli kahe osa tihe seotus ning mujal kui Saksa turul konkreetsete klientidega seotud kooskõlastamisteks osalejate vaheliste süsteemsete kontaktide puudumine muul juhul peale juhuslike kontaktide, kui esinesid lahkarvamused.

93. Teisalt aga tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et ebaseadusliku algatuse vaikiv heakskiitmine, kui ettevõtja ei tagane avalikult selle algatuse sisust ega teata ametiasutustele sellest, toob kaasa rikkumise jätkamise julgustamise ja muudab raskeks selle avastamise. See kaasosalus kujutab endast passiivset osalemist rikkumises, mis toob kaasa ettevõtja vastutuse ühesainsas kokkuleppes osalemise eest. Lisaks ei kõrvalda asjaolu, et ettevõtja ei vii ellu konkurentsivastase eesmärgiga koosolekute tulemusi, tema vastutust kartellis osalemise eest, välja arvatud siis, kui ta avalikult taganes koosolekul kokku lepitust.[34] Selleks et hinnata, kas ettevõtja on tegelikult sellest taganenud, on määrav just see asjaolu, kuidas kartellikokkuleppe teised pooled asjaomase ettevõtja tahet mõistavad, et hinnata, kas viimati nimetatu soovis end õigusvastasest kokkuleppest taganeda.[35]

94. Käesolevas asjas märkis Üldkohus seega vaidlustatud kohtuotsuse punktis 306 õigesti, et küsimus on selles, kas Pometoni ja teiste osaliste vahelise kontakti puudumine oli piisavalt pikk selleks, et viimased mõistaksid Pometoni kavatsust katkestada kartellis osalemine.

95. Selles kontekstis tuleb märkida, et mõiste „avalikult taganemine“ kajastab faktilist olukorda, mille olemasolu tuvastab Üldkohus igal konkreetsel juhul eraldi talle esitatud teatud hulga kokkulangevuste ja kaudsete tõendite alusel ning pärast seda, kui on hinnanud asjasse puutuvaid tõendeid ja kaudseid tõendeid nende kogumis. Juhul kui need tõendid on hangitud õiguspäraselt, kui on järgitud tõendamiskoormise ja tõendite kogumise suhtes kohaldatavaid õiguse üldpõhimõtteid ja menetlusnorme, on üksnes Üldkohus pädev hindama talle esitatud tõendite väärtust. See hinnang, välja arvatud juhul, kui tegemist on tõendite ilmselge moonutamisega, ei ole seega iseenesest õigusküsimus, mida Euroopa Kohus saaks kontrollida.[36]

33 Vt selle kohta 19. mai 2010. aasta kohtuotsus IMI jt *vs.* komisjon (T-18/05, EU:T:2010:202, punkt 89), millele viidatakse vaidlustatud kohtuotsuse punktis 305.

34 Vt selle kohta 7. jaanuari 2004. aasta kohtuotsus Aalborg Portland jt *vs.* komisjon (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, EU:C:2004:6, punktid 84 ja 85); 28. juuni 2005. aasta kohtuotsus Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, EU:C:2005:408, punktid 143 ja 144) ning 26. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Duravit jt *vs.* komisjon (C-609/13 P, EU:C:2017:46, punkt 136).

35 Vt selle kohta 20. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus Toshiba Corporation *vs.* komisjon (C-373/14 P, EU:C:2016:26, punkt 62).

36 Vt selle kohta 20. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus Toshiba Corporation *vs.* komisjon (C-373/14 P, EU:C:2016:26, punkt 63).

96. Käesolevas asjas tuleb märkida, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 309 märkis Üldkohus kõigepealt, et apellant ei esitanud ühtegi asjaolu, mis võimaldaks väita, et kartellis katkematuks osalemiseks olid vajalikud salajased kontaktid ajavahemikul 9. juunist 2005 kuni 2007. aasta märtsini. Seejärel järeldas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 310 asjaolust, et teised kartellis osalejad ei saanud tõlgendada asjaolu, et hageja ei osalenud koosolekutel ega muudes salajastes kontaktides, distantseerumisena kartellist, kuna Pometon oli käivitanud vanametalli lisatasu süsteemi ja oli aktiivselt panustanud selle rakendamisse. Lõpuks märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 311, et Pometoni ebaseadusliku tegevuse järjepidevust kinnitab asjaolu, et Pometon osales aktiivselt Milanos (Itaalia) 16. mail 2007 toimunud koosoleku ettevalmistamisel, ning samuti, et ta ei teavitanud teisi osalisi oma terasabrasiivide ettevõtte müügist.

97. Seetõttu järeldas Üldkohus faktidele ja tõenditele antud hinnangu alusel vaidlustatud kohtuotsuse punktis 313, et miski ei viita sellele, et Pometon oleks kartellist distantseerunud, ja et komisjon oli õiguslikult piisavalt tõendanud, et Pometon ei olnud katkestanud oma osalemist ühes ja vältavas rikkumises.

98. Neid kaalutlusi arvestades leian, et apellatsioonkaebuse kolmandas väites püüab Pometon vähemalt osaliselt paluda Euroopa Kohtul asendada vaidlustatud kohtuotsuses Üldkohtu poolt tõenditele antud hinnang enda omaga. Sellega seoses tuleb märkida, et vaidlusaluste dokumentide analüüsist ei ilmne mingit ilmset moonutamist. Järelikult, kuna ma ei tuvastanud õigusnormi rikkumist ka Üldkohtu hinnangus Pometoni poolt kõnealuses rikkumises osalemise kestuse kohta, olen seisukohal, et kolmas väide tuleb osaliselt põhjendamatuse ja osaliselt vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

c) Ettepanek apellatsioonkaebuse esimese väite kohta

99. Kokkuleppeotsust tervikuna arvestades olen jõudnud järeldusele, et Üldkohus ei võinud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 84 järeldada, et viited Pometonile ei võimaldanud objektiivselt kahtlustada, et komisjon oleks ennatlikult ära otsustanud nimetatud ettevõtja süü ja vastutuse kartelli raames juba sedavõrd varakult nagu kartellis osalenud nelja ettevõtja suhtes kokkuleppeotsuse tegemise staadiumis.

100. Seetõttu leian, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta vaidlustatud kohtuotsuse punktides 90 ja 103 märkis, et komisjonile ei saa ette heita, et ta rikkus vaidlusaluses otsuses oma erapooletuse kohustust Pometoni suhtes ja süütuse presumptsiooni põhimõtet.

101. Leian siiski, et apellatsioonkaebuse esimene väide on tulemusetu. Nimelt ei mõjutanud komisjoni objektiivse erapooletuse puudumine kokkuleppeotsuse staadiumis vaidlusaluse otsuse õiguspärasust, kuna viimati nimetatud otsuses tehtud järeldusi kinnitavad nõuetekohaselt komisjoni esitatud tõendid.

102. Kokkuvõttes leian seetõttu, et apellatsioonkaebuse esimene väide ning teine ja kolmas väide tuleb tagasi lükata.

B. Apellatsioonkaebuse neljas väide, mille kohaselt on trahvi kindlaksmääramisel rikutud võrdsuse põhimõtet ning sellekohased põhjendused on vastuolulised või ebapiisavad

1. Poolte argumendid

103. Oma apellatsioonkaebuse neljandas väites märgib Pometon, et Üldkohus rikkus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 365–396 trahvi kindlaksmääramisel võrdsuse põhimõtet ja/või põhjendamiskohustust. Nii kohaldas Üldkohus trahvi vähendamise määra, mis ei ole kooskõlas kokkuleppes osalenud ettevõtjate trahvide vähendamise määradega.

104. Kuigi Üldkohus tühistas komisjoni määratud trahvi põhjendamiskohustuse rikkumise tõttu ja arvutas Pometonile määratud trahvi ümber 2006. aasta suuniste punkti 37 alusel, väidab apellant, et kohaldatud uus trahvi vähendamise määr – 60% asemel 75% – ei ole ikka veel kooskõlas teiste kartelliosaliste trahvi vähendamise määradega.[37]

105. Tuginedes Üldkohtu hinnangutele, mille kohaselt on Pometoni isiklik vastutus, tema õigusvastase käitumise mõju hinnakonkurentsile ja tema suurus väiksem kui Winoal, väidab apellant, et rikkumine, mida saab talle süüks panna, on palju väiksem kui Winoal. Neil asjaoludel leiab Pometon, et Üldkohus rikkus võrdsuse põhimõtet, kui ta kohtles erinevaid olukordi ühtemoodi. Vastupidi, komisjon oleks pidanud tema suhtes kohaldama sellist trahvi vähendamise määra, mis jääb komisjoni poolt Winoale võimaldatud trahvi vähendamise määra (75%) ja MTSile võimaldatud trahvi vähendamise määra (90%) vahele.

106. Komisjoni sõnul on see väide vastuvõetamatu, kuna apellant palub sellega Euroopa Kohtul kontrollida Üldkohtu määratud trahvi sisuliselt, mis aga ei kuulu Euroopa Kohtu pädevusse. Komisjoni sõnul ei saa Euroopa Kohus õigluse kaalutlustel asendada omaenda hinnanguga hinnangut, mille Üldkohus andis oma täieliku pädevuse raames liidu õiguse rikkumise eest ettevõtjatele määratud trahvide summale.

107. Igal juhul leiab komisjon, et neljas väide on põhjendamatu, kuna Üldkohus kohaldas oma täielikku pädevust õigesti ja järgis võrdsuse põhimõtet, võttes arvesse kõiki faktilisi asjaolusid. Lisaks põhjendas Üldkohus piisavalt trahvisumma kindlaksmääramiseks kasutatud meetodit ja arvesse võetud asjaolusid, selgitades üksikasjalikult otsustust, mille ta võttis vastu oma täielikku pädevust teostades.

2. Analüüs

a) Neljanda väite vastuvõetavus

108. Komisjoni sõnul on neljas väide vastuvõetamatu, kuna apellant taotleb Üldkohtu määratud trahvi sisulist kontrolli Euroopa Kohtus.

109. On tõsi, et Euroopa Kohus ei saa apellatsioonimenetluses õigusküsimuste üle otsustades õigluse kaalutlustel asendada enda hinnanguga hinnangut, mille andis Üldkohus oma täieliku pädevuse raames trahvisummadele, mis on määratud ettevõtjatele liidu õiguse rikkumise eest.[38] Seega ainult juhul, kui Euroopa Kohus leiab, et karistuse määr ei ole mitte ainult sobimatu, vaid ka niivõrd liigne, et see on ebaproportsionaalne, tuleb tal tuvastada, et Üldkohus on rikkunud õigusnormi trahvisumma sobimatuse tõttu.[39]

110. Samas, paludes neljandas väites teise võimalusena, et Euroopa Kohus kasutaks kindlaksmääratud trahvisumma vähendamiseks omaenda täielikku pädevust, lähtub apellant aga üksnes sellest, et Üldkohus rikkus võrdsuse põhimõtet.

37 Kokkuleppeotsuses vähendas komisjon Würthi trahvi 67%, Winoa ja Ervini trahvi 75% ning MTSi trahvi 90% võrra.

38 Vt selle kohta 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus E.ON Energie *vs.* komisjon (C-89/11 P, EU:C:2012:738, punkt 125).

39 Vt selle kohta 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus E.ON Energie *vs.* komisjon (C-89/11 P, EU:C:2012:738, punkt 126) ja 26. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Zucchetti Rubinetteria *vs.* komisjon (C-618/13 P, EU:C:2017:48, punkt 43).

111. Selles suhtes on väljakujunenud kohtupraktikast selge, et täieliku pädevuse teostamine ei tohi trahvisummade kindlaksmääramisel kaasa tuua diskrimineerimist ettevõtjate vahel, kes osalesid ELTL artikli 101 lõiget 1 rikkuvas kokkuleppes.[40] Sellisena on Üldkohtu poolt võrdsuse põhimõtte rikkumise väide seega õigusküsimus, mida võib apellatsioonimenetluses Euroopa Kohtule esitada.

b) Sisuline käsitlus

112. Esiteks näeb määruse nr 1/2003 artikli 23 lõige 3 ette, et konkurentsiõiguse rikkumise eest määratava trahvisumma kindlaksmääramisel võetakse arvesse nii rikkumise raskust kui ka kestust.

113. Selles osas tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et trahvisumma kindlaksmääramisel tuleb arvesse võtta rikkumiste kestust ja kõiki tegureid, mis võivad mõjutada rikkumise raskusele antavat hinnangut, nagu iga ettevõtja käitumine, nende roll kooskõlastatud tegevuse juurutamisel, kasu, mis nad võisid tegevusest saada, ettevõtjate suurus ja asjaomaste kaupade väärtus ning oht, mida sellist liiki rikkumised Euroopa Liidule kujutavad.[41]

114. Euroopa Kohus on siiski ka meenutanud, et ühelt poolt tuleb rikkumise raskusastet hinnata individuaalselt ja teiselt poolt puudub siduv või ammendav loetelu kriteeriumidest, mida tuleb rikkumise raskuse hindamisel arvesse võtta.[42]

115. Teiseks, mis puudutab täpsemalt neljanda väite sisu, siis ei ole kahtlust, et Euroopa Kohus ja Üldkohus tagavad võrdse kohtlemise põhimõtte järgimise muu hulgas konkurentsiõiguse rikkumiste eest määratavate trahvide valdkonnas.[43]

116. Võrdse kohtlemise põhimõte on liidu õiguse üldpõhimõte, mis on sätestatud harta artiklites 20 ja 21. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt nõuab see põhimõte, et sarnaseid olukordi ei käsitletaks erinevalt ja erinevaid olukordi ei käsitletaks ühtemoodi, välja arvatud juhul, kui see on objektiivselt põhjendatud.[44] Lisaks tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast samuti, et trahvisumma kindlaksmääramisel ei või erinevate arvutusmeetodite kasutamine põhjustada ELTL artikli 101 lõikega 1 vastuolus olevas kokkuleppes või kooskõlastatud tegevuses osalenud ettevõtjate vahelist diskrimineerimist.[45]

117. Kolmandaks, nagu juba mainitud, kohaldatakse sama põhimõtet liidu kohtutele nende täieliku pädevuse teostamisel. Nimelt võivad nad selles rollis asendada komisjoni hinnangu enda omaga ning sellest tulenevalt määratud trahvi tühistada, seda vähendada või suurendada,[46] ilma et nad oleksid seotud komisjoni suunistes määratletud suunavate normidega, isegi kui liidu kohus võib oma täieliku pädevuse teostamisel nendest suunistest juhinduda.[47]

40 Vt selle kohta 10. aprilli 2014. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Siemens Österreich jt ja Siemens Transmission & Distribution jt *vs.* komisjon (C-231/11 P–C-233/11 P, EU:C:2014:256, punkt 105); 12. novembri 2014. aasta kohtuotsus Guardian Industries ja Guardian Europe *vs.* komisjon (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punkt 75) ja 18. detsembri 2014. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Parker Hannifin Manufacturing ja Parker-Hannifin (C-434/13 P, EU:C:2014:2456, punkt 77).

41 Vt selle kohta 8. detsembri 2011. aasta kohtuotsus Chalkor *vs.* komisjon (C-386/10 P, EU:C:2011:815, punkt 56); 26. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Zucchetti Rubinetteria *vs.* komisjon (C-618/13 P, EU:C:2017:48, punkt 42) ja 26. septembri 2018. aasta kohtuotsus Infineon Technologies *vs.* komisjon (C-99/17 P, EU:C:2018:773, punkt 196).

42 Vt selle kohta 26. septembri 2018. aasta kohtuotsus Infineon Technologies *vs.* komisjon (C-99/17 P, EU:C:2018:773, punktid 196 ja 198).

43 Vt selle kohta 12. juuni 2014. aasta kohtuotsus Deltafina *vs.* komisjon (C-578/11 P, EU:C:2014:1742, punkt 75).

44 Vt selle kohta 11. juuli 2013. aasta kohtuotsus Ziegler *vs.* komisjon (C-439/11 P, EU:C:2013:513, punkt 132) ja 26. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Zucchetti Rubinetteria *vs.* komisjon (C-618/13 P, EU:C:2017:48, punkt 38).

45 Vt selle kohta 11. juuli 2013. aasta kohtuotsus Ziegler *vs.* komisjon (C-439/11 P, EU:C:2013:513, punkt 133); 12. novembri 2014. aasta kohtuotsus Guardian Industries ja Guardian Europe *vs.* komisjon (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punkt 62) ja 26. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Zucchetti Rubinetteria *vs.* komisjon (C-618/13 P, EU:C:2017:48, punkt 38).

46 Vt selle kohta 6. novembri 2012. aasta kohtuotsus Otis jt (C-199/11, EU:C:2012:684, punkt 62) ja 12. novembri 2014. aasta kohtuotsus Guardian Industries ja Guardian Europe *vs.* komisjon (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punkt 78).

47 Vt selle kohta 21. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus Galp Energía España jt *vs.* komisjon (C-603/13 P, EU:C:2016:38, punkt 90).

118. Kuigi Euroopa Kohtu või Üldkohtu ülesanne on trahvisumma kindlaksmääramiseks ise hinnata juhtumi asjaolusid ja asjaomase rikkumise laadi, ei või täieliku pädevuse teostamine trahvisummade kindlaksmääramisel siiski kaasa tuua ELTL artikli 101 lõikega 1 vastuolus olevas kokkuleppes või kooskõlastatud tegevuses osalenud ettevõtjate diskrimineerimist.[48]

119. Neil asjaoludel ei rikkunud Üldkohus minu arvates õigusnormi, kui ta otsustas:

– esiteks, et tal oli oma täielikku pädevust teostades õigus määrata kindlaks sobiv summa põhisumma erakorraliseks kohandamiseks, võttes arvesse juhtumi kõiki asjaolusid (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 369)

– teiseks, et ta oli seotud üksnes rikkumise raskusastme ja kestusega (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 371) ja

– kolmandaks, kuna kestust võeti arvesse põhisummas – mida Pometon ei ole vaidlustanud –, tuli rikkumise raskuse hindamisel arvesse võtta Pometoni isikliku vastutust, tema suutlikkust kahjustada oma õigusvastase tegevusega konkurentsi abrasiivide turul ja tema suurust, võrreldes nende erinevate tegurite puhul hageja individuaalset vastutust ja olukorda teiste kartelliosaliste omaga (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 376).

120. Seda tehes järgis Üldkohus *formaalselt* oma täielikku pädevust reguleerivaid norme ning säilitas *a priori* asjaomaste ettevõtjate võrdsuse, kuivõrd nende kokkuleppemenetluses osalemise eripära võeti arvesse kokkuleppemenetluse teatise punktis 32 ette nähtud eraldi 10% vähendamisega. Sellest hoolimata arvan siiski, et Üldkohus rikkus võrdsuse põhimõtet, kui ta omistas trahvi vähendamise hindamisel ebaproportsionaalselt suure tähtsuse ettevõtja suuruse kriteeriumile.

121. Nii järeldab Üldkohus ühelt poolt kahe esimese eelnimetatud kriteeriumi (Pometoni isiklik vastutus ja tema rikkumise konkreetne mõju hinnakonkurentsile) analüüsi lõpus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 382, et „erinevalt Ervinist ja Winoast, kuid sarnaselt MTSile ja Würthile, oli [Pometonil] üldises plaanis piiratud roll kartellis“ ning teiselt poolt vaidlustatud kohtuotsuse punktis 386, et EMPs toimunud konkreetse kauba käibe võrdluse kohaselt „oli Pometoni osakaal rikkumises neli korda väiksem kui Winoa oma, suhteliselt lähedal MTSi omale ja oluliselt suurem Ervini ja Würthi omast“. Seega märkis Üldkohus üksnes kolmandat kriteeriumi – nimelt ettevõtja suurust – arvestades vaidlustatud kohtuotsuse punktis 390, et apellant oli MTSi omast erinevas olukorras, kuna tema käive kartellis täieliku osalemise viimasel aastal oli 99 890 000 eurot, mitte 25 082 293 eurot nagu MTSil.

122. Üldkohus järeldas aga sellest analüüsist lähtuvalt vaidlustatud kohtuotsuse punktis 393, et „on õiglane kõiki käesoleva juhtumi eespoolkäsitletud asjaolusid arvestades määrata Pometonile erakorralise vähendamise määraks 75% vaidlusaluses otsuses kergendavate asjaolude alusel kohandatud põhisummast“.

123. Kuna Üldkohus tuvastas kolmest kriteeriumist kahe alusel, et Pometoni olukord sarnanes MTSi olukorraga, kuid kohaldas Pometonile sama määra trahvi erakorraliseks vähendamiseks nagu Ervinile ja Winoale, siis leian, et Üldkohus rikkus sellega võrdsuse põhimõtet. Leian, et Üldkohus diskrimineeris oma arvutusmeetodi ebajärjekindla kohaldamisega samas kartellikokkuleppes osalenud eri ettevõtjaid.

48 Vt käesoleva ettepaneku 40. joonealuses märkuses viidatud kohtupraktika.

124. Sellega seoses märgin, et ainus kriteerium, mis eristab Pometoni olukorda MTSi omast, põhineb kogukäibel, samas kui Üldkohus selgitas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 384 ja 392 sõnaselgelt, et komisjoni poolt teise kriteeriumi – nimelt konkreetse kauba käibe – kaalumine maailmaturul ei olnud asjakohane, kuna EMPs toimunud konkreetne müük kajastab paremini ettevõtja majanduslikku kaalu rikkumises ja konkurentsile põhjustatud kahju.

125. Lisaks, kuigi väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on trahvi kindlaksmääramisel lubatud arvesse võtta nii ettevõtja kogukäivet, mis on üks, olgugi et ligikaudne ja ebatäiuslik näitaja ettevõtja suuruse ja majandusliku võimsuse kohta, kui ka käibe seda osa, mis tuleneb rikkumise esemeks olnud kaupade müügist, mis võib seega näidata rikkumise ulatust,[49] ei tohi sellele käibele omistada ebaproportsionaalset tähtsust võrreldes muude asjakohaste teguritega.[50] See näib aga olevat ilmne tagajärg, milleni Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 393 jõudis, kuna Pometoni trahvi erakorralise vähendamise määr on samal tasemel kui Winoal, samas kui Winoa tegevus kõnealuses rikkumises on kolmest kasutatud kriteeriumist kahte arvestades raskem kui Pometoni oma.

126. Neil asjaoludel järeldan eeltoodud kaalutlusi arvestades, et Pometoni poolt tema apellatsioonkaebuse põhjenduseks esitatud neljanda väitega tuleb nõustuda osas, milles see puudutab võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist. Seetõttu leian, et apellatsioonkaebus tuleb rahuldada ja vaidlustatud kohtuotsus tühistada osas, milles selles määratakse trahvi põhisumma erakorralise vähendamise määraks 75% ja Pometonile määratud trahvi summaks 3 873 375 eurot.

VII. Hagi Üldkohtus

127. Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 61 kohaselt võib Euroopa Kohus teha Üldkohtu otsuse tühistamise korral asja suhtes ise lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium seda lubab.

128. Käesoleval juhul on see nii, kuna Üldkohus on esitanud trahvisumma erakorralise vähendamise hindamiskriteeriumi ja selleks vajaliku teabe, ilma et seejuures oleks rikutud õigusnormi. Euroopa Kohtu käsutuses on seega kogu vajalik teave hagi kohta otsuse tegemiseks.

129. Mis puudutab trahvisumma vähendamist ja täpsemalt rikkumise raskusastet – Pometon kinnitas, et ta ei vaielnud apellatsioonkaebuse neljanda väite raames vastu rikkumise kestusele –,[51] siis nähtub Euroopa Kohtu käsutuses olevast teabest vaidlusaluses kartellikokkuleppes osalenud viie ettevõtja kohta, et Pometoni olukord on tema isikliku vastutuse ja tema rikkumise konkreetse mõju osas hinnakonkurentsile sarnane MTSi olukorraga. Kui aga võtta arvesse asjasse puutuvat kogukäivet, mis näitab asjaomaste ettevõtjate suurust ja majanduslikku võimsust, on Pometoni käive neli korda suurem kui MTSi käive.

130. Nende kriteeriumide alusel ja selleks, et järgida vaidlusaluses kartellikokkuleppes osalenud ettevõtjate võrdsuse põhimõtet, leian, et Pometoni trahvi vähendamine 2006. aasta suuniste punkti 37 alusel peaks jääma vahemikku 75–90%, st Winoale võimaldatud vähendamise määra ja MTSile võimaldatud vähendamise määra vahele.

131. Neil asjaoludel, võttes arvesse kõiki faktilisi ja õiguslikke kaalutlusi käesolevas asjas, teen Euroopa Kohtule ettepaneku vähendada Pometonile määratud trahvi summat 83%-ni, mis on Winoale võimaldatud 75% ja MTSile võimaldatud 90% vahel. Seda ettepandud vähendamist arvestades teen ettepaneku, et selliselt vähendatud trahvi summa oleks 2 633 895 eurot.

49 Vt selle kohta 12. novembri 2014. aasta kohtuotsus Guardian Industries ja Guardian Europe *vs.* komisjon (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punkt 54); 9. juuli 2015. aasta kohtuotsus InnoLux *vs.* komisjon (C-231/14 P, EU:C:2015:451, punkt 47) ja 7. septembri 2016. aasta kohtuotsus Pilkington Group jt *vs.* komisjon (C-101/15 P, EU:C:2016:631, punkt 17).

50 Vt selle kohta 28. juuni 2005. aasta kohtuotsus Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, EU:C:2005:408, punkt 257).

51 Pometoni repliigi punkt 31.

VIII. Kohtukulud

132. Euroopa Kohtu kodukorra artikli 184 lõige 2 sätestab, et kui apellatsioonkaebus on põhjendatud ja Euroopa Kohus teeb ise kohtuasjas lõpliku otsuse, otsustab ta kohtukulude jaotamise.

133. Vastavalt kodukorra artikli 138 lõikele 1, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kodukorra artikli 138 lõike 3 kohaselt jäävad kummagi poole kohtukulud tema enda kanda, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks. Ent kui kohtuasja asjaolud seda õigustavad, võib Euroopa Kohus otsustada, et lisaks enda kohtukulude kandmisele mõistetakse poolelt välja ka osa teise poole kohtukuludest.

134. Kuna käesolevas apellatsioonimenetluses rahuldati Pometoni apellatsioonkaebus osaliselt, on minu hinnangul asjakohane jätta komisjoni kohtukulud esimeses kohtuastmes ja apellatsioonimenetluses tema enda kanda ning samuti tuleb temalt välja mõista pool nende kahe menetlusega seotud apellandi kohtukuludest. Järelikult kannab Pometon poole oma kohtukuludest kummaski kohtuastmes.

IX. Ettepanek

135. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku:

– tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 28. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Pometon *vs.* komisjon (T-433/16, EU:T:2019:201) osas, milles Üldkohus rikkus võrdse kohtlemise põhimõtet seoses Pometon SpA trahvi summa arvutamisega, määras trahvi erakorralise vähendamise määraks 75% trahvi põhisummast, määras Pometonile määratud trahvi summaks 3 873 375 eurot ja otsustas, et pooled kannavad ise oma kohtukulud;

– vähendada Pometonile määratud trahvi põhisummat 83% võrra ja määrata sellele vastavalt trahvi summaks 2 633 895 eurot;

– jätta apellatsioonkaebus ülejäänud osas rahuldamata;

– jätta Euroopa Komisjoni kohtukulud nii esimeses kohtuastmes kui ka apellatsioonimenetluses tema enda kanda ja mõista temalt välja pool Pometoni kohtukuludest kummaski kohtuastmes;

– jätta pool Pometoni kohtukuludest kummaski kohtuastmes tema enda kanda.